

Н.Г. Недодатко
м. Кривий Ріг

СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ЇЇ ПРОБЛЕМИ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується формуванням нового погляду на освіту. Ініційований ЮНЕСКО міжнародний рух “Освіта для всіх” поставив перед суспільством завдання забезпечення кожного правом на отримання якісної базової освіти. З цієї позиції освіта має бути доступною для всіх.

Демографічна ситуація в державі, зниження рівня здоров'я населення і дітей, зокрема, помітне збільшення кількості дітей з обмеженими можливостями поставили перед суспільством проблему задоволення освітніх потреб дітей та підлітків цієї категорії.

Приєднавшись до договорів у сфері прав людини, Україна взяла на себе зобов'язання щодо дотримання загальнолюдських прав, зокрема, забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами.

З жовтня 2018 року в Україні набув чинності закон № 2541 – УІІ “Про внесення змін до Закону України “Про освіту” щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг”, який врегульовує деякі питання щодо доступу дітей з ООП до освіти у дитсадку, школі, позашкільних закладах та закладах професійної або професійно-технічної освіти.

Педагогічна наука розробляє і впроваджує нові нестандартні підходи до навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами. У основі цих підходів - диференційоване викладання як концептуальний підхід і практична технологія специфічної організації навчального процесу.

Академік В.І.Бондар – український вчений в галузі корекційної педагогіки, запропонував авторську модель інклюзивної освіти: *створення в загальноосвітньому закладі системи диференційованих груп дітей з різними здібностями.*

Перший компонент моделі – *основні групи 6 річних дітей*, що навчаються за державними програмами і стандартами.

Другий – *інклюзивні групи*, у яких діти мають мовленнєвий ефект, наближений до своїх ровесників. Це діти - інваліди по зору, слуху, опорно-рухового апарату та з вадами інтелекту.

Третій компонент моделі – компенсуючі групи по 6-10 дітей залежно від нозології, у яких діти мають мовленнєвий рівень нижчий від мовленнєвого рівня здорових однолітків. Їх навчає корекційний педагог за спеціальною колекційною програмою. Діти, що долають програму, переводяться до інклюзивних груп.

Інтеграція дітей із особливими освітніми потребами швидкими темпами поширюється в Україні. Зменшується кількість спеціальних шкіл, у яких діти ізольовані від суспільства, зростає кількість навчально-реабілітаційних центрів, спеціальних та інклюзивних класів. За даними МОН України в 2018- 2019 році у спеціальних школах навчалось 28 132 учня, в навчально-реабілітаційних центрах – 9 655, спеціальних класах – 6 230, інклюзивних – 11 866 учнів. Слід нагадати три підходи до організації навчання дітей з особливими освітніми потребами. Це *сегрегація* – ізоляція дітей в спецшколи та інтернати; *інтеграція* – створення спеціальних класів; *інклюзія* – всі разом. Мета інклюзії – “суспільство для всіх”. Порівняно з 2016-17 навчальним роком кількість дітей в інклюзивних класах збільшилась майже в три рази.

У той же час, система освіти осіб з особливими освітніми потребами потребує розв’язання багатьох невирішених питань. Вчителі не розуміють, як оцінювати дитину з ООП. Який документ про освіту матимуть такі діти по закінченні навчання та інші питання сьогодні незрозумілі. Педагоги та вихователі, причетні до роботи з такими дітьми, потребують спеціальної підготовки, а тому має бути організована система підготовчих курсів по роботі в інклюзивних групах дошкільних закладів та класах. Крім названих, науковці висвітлюють у своїх дослідженнях ще ряд проблем і завдань:

- доопрацювання освітньої законодавчої бази України з метою забезпечення прав і освітніх потреб осіб з обмеженими можливостями, відповідно до Концепції ООН;
- розробка на державному рівні стратегії обліку (бази статистичних даних) дітей з обмеженими можливостями та системи ранньої корекційно-реабілітаційної допомоги;
- формування партнерських економічних відносин між державою, місцевою громадою і навчальним закладом з метою фінансування дитини, а не закладу - "Гроші йдуть за дитиною";

- розширення функцій спеціальних шкіл-інтернатів, які б стали консультативно-методичними центрами з корекційно-розвивальної роботи у своїх територіальних округах;
- забезпечення неперервності освіти, в тому числі і шляхом поновлення системи вечірнього (змінного) навчання;
- започаткування профільного навчання як у межах спеціального навчального закладу, так і в окремих класах (групах) учнів, які мають порушення психофізичного розвитку;
- подальша розробка і запровадження інноваційних форм і технологій навчання осіб з обмеженими можливостями (найперше - інклюзивної форми навчання);
- законодавче вирішення і розробка відповідних нормативних документів щодо соціального захисту та зайнятості означеної категорії юнаків і дівчат;
- внесення змін до процесу фахової підготовки дефектологів, вчителів інклюзивного навчання та ін., адекватних сучасним освітнім пріоритетам і завданням;
- створення системи багатоаспектної допомоги батькам таких дітей (психологічної, матеріальної, педагогічної, соціальної) на базі консультативних пунктів, реабілітаційних центрів та ін. (Засенко В.В., 2004; Т.Ф. Алексеєнко, В.М. Аніщенко, Г.О. Балл, 2010).

Вирішення означених проблем сприятиме руху освіти України до загальноприйнятих міжнародних стандартів, сприятиме поширенню толерантного ставлення суспільства до дітей з ООП і забезпечить їм можливість отримати бажаний рівень освітньої підготовки, що полегшить їх адаптацію в соціумі.

В.М. Федорчук, Н.Р. Сторожук
м. Кам'янець-Подільський

ЕМОЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На державному рівні визначальним пріоритетом ставлення до молоді з особливими освітніми потребами, вирішення питань їх